

A Kingdom

Not Made With Hands

by Randolph Dunn

Alaeze Anaghị Aka Mere

Okwu mmalite

Ekèrè mmadụ ịbụ onye ezi omume ebighị ebi n'onyinyo Chineke, ọ bughị kpomkwem oyiyi ya. “Ya onwe ya, Chineke, etinye-kwa-la mgbe ebighị ebi n'ime obi mmadụ; ma ha enweghị ike ighota ihe Chineke meworo site na mmalite ruo ogwugwu.” (Ekli. 3:13) Chineke kwadebeere ha Paradais ma gwa ha ka ha na-elekota Iden, ka ha mụọ ọmụmụ na ịmụba na ighara iri mkpuru sitere n'osisi ịma ezi ihe na ihe ojoo n'ih na site n'ime ime ha ga-anwu. A maghị ogologo oge ha biri n'ebe ahụ, ma ka oge na-aga, ha riri mkpuru si n'osisi ahụ, n'ih ya, Chineke wepuru ha n'Iden. Ekwenyere na nke a bụ mgbe oge malitere ka Adam na Iv enweghizi ike iri mkpuru osisi nke ndu wee di ndu ebighi ebi.

Ọtutu afọ ka e mesiri, Chineke gwara Ebreham onye ezi omume ka ọ gaa n'ebe O doziiri ya na umu ya, nke otu n'ime ha ga-agosi uwa. O we ihe kariri nari afọ anọ tupu umu Ebreham, bu umu Izrel, erute n'ala ahụ e kwere Ebreham na nkwa. Mgbe ha no ebe ahụ, ha na-achọ onye mgbaputa nke nwere ike igbaghara mmehie. ọburu na ha erubere Ya isi.

Site n'omume nke Mmụọ Nso Chineke bjara ibi n'ụwa di ka mmadụ ka ọ buru nani aja mmehie na "iji doziere gi ebe? Ma ọ buru na m gaa kwadebere unu ebe, m ga-abia ozọ, na-ewerekwa gi onwe m, ka unu wee norokwa n'ebe m no." (Jon 14:3)

Mgbe Jizos nwusiri site n'ikpogidere n'obe na mbilite n'onwu ya, Ọ laghachiri n'eluigwe na n'ubochi Pentikost “wusa mmuọ m n'ahu mmadụ niile... onye ọ bula nke na-akpoku aha Onyenwe anyi ka a ga-azoputa” (Oru 2:17, 21) ọ bughị nani ndi Juu. Ndi ozi Kraist kwusara ozi oma ahụ - mgbaghara mmehie na nzoputa di ugbo a nye mmadụ nile bu ndi tukwasiri ntukwasị obi na nrube isi na Kraist site n'inwu n'ime mmehie na ibu ndi e liri n'ime ọbara Ya, imikpu n'ime mmiri - baptism. Chineke kpoteziri ndi a na-erube isi na-agbaghara mmehie site n'ili ha ma tinye ha n'alaeze nke a na-ejighi aka mee. I ga-amuriri okwu Chineke maka nzoputa gi, ma ghara idabere' na nkwa ndi ozọ; eg, BibleWay Publishing, nkwa, ukochukwu, pasto ma ọ bu ndi nkwsa. (Ndi Filipai 2:13)

“Mgbe Nwa nke mmadụ ga-abia... Ọ ga-etinye aturu n'aka nri ya na ewu n'aka ekpe ya, Eze gasikwa ndi no n'aka nri ya, Biana, unu ndi Nna m goziri agozi; naranu ihe nketa unu, bu alaeze a kwadebere unu kemgbe e kere uwa.” (Matu 25:31-34)

Nkwa Chineke

Adam na Iv kewapuru n'ebe nna ha na-ahu n'anya na onye okike no, ma Chineke nwere atumatu iweghachi mmadụ azu n'ime mmekorita ahụ zuru oke. Ọ gwara agwo ahụ, Setan onye aghugho na nna ugha, si: “M ga-etinyekwa iro n'etiti gi na nwanyị ahụ, na n'etiti umu gi na umu ya; ọ gawepia isi gi, i ga-akukwa ikiri ukwu ya. (Jenesis 3:15)

Ikwu “Kupia isi gi” Aja mgbaghara mmehie na mbilite n'onwu Kraist na-eweta onwu ebighi ebi na njedebe site n'igbara mgbaghara. Mmeri n'elu mmehie na onwu, njide Setan jigide mmadụ,

nye ndị nile na-akpọku Kraịst site n'okwukwe, okwukwe, na baptism baa n'ime Ya ọnwụ. "Tie n'ikiri ụkwụ ya (nke ụmụ nwanyi)" bụ mbọ a na-agba igbu Jizọs site n'ikpogidere ya n'obe.

Mgbe e mesiri, mgbe Ken churụ àjà na-adighi anakwere, Chineke dorọ aka ná ntị ọzọ banyere ihe ga-esi n'omume nnupụisi nke mmadụ pụta, si: "Ọ buru na i mee ezi ihe, ọ bụ na a gaghị anabata gi? (Jenesis 4:7)

Ikwu: Ken egeghi ntị n'idọ aka ná ntị Chineke. O mere ọbuna kari site n'igbu nwanne ya nwoke. Ihe si n'omume ya pụta mere ka ọ ghọọ onye na-awaghari awaghari ma ọ bụ na-agba ọsọ ndụ.

N'oge Noa, anyị na-agụ "Jehova wee hụ otú ajọ omume mmadụ si dị ukwu n'ụwa, nakwa na echiche ọ bụla nke echiche obi ya bụ nani ihe ọjọọ mgbe niile." (Jenesis 6:5)

Ikwu: Chineke wepuru ihe ọjọọ nile n'ihu ya site n'iji mmiri bibie mmadụ nile n'elu ụwa, ma e wezuga onye ezi omume Noa na ezinụlọ ya.

Chineke kpugheere Ebreham echiche ya banyere Sodom na Gomora. Jehova we si, N'ihina itinkpu megide Sodom na Gomora di uku, na n'ihina nmehie-ha di arọ nke-uku, m'gārịda kwa ụbụ a, hu ma ha emewo ihe nile dika itinkpu nke biakuterem si di; ma ọ buru na ọ bughi otú a, m'gāmara. ... Jehova we me ka brimstone na ọku zokwasi Sodom na Gomora, site n'elu-igwe, O we kwatu obodo ahu nile, na ala di ala ala, na ndi nile bi n'obodo nile, na ihe nēpu n'ala. (Jenesis 18:20-21 na 19:24-25)

Ikwu: Chineke nuru mkpu akwá ha na-egosi na Chineke maara ihe niile na-eme n'etiti ndi bi n'ụwa. Na nke a, o bibiri Sodom na Gomora na ndi ajọ mmadụ niile. Ihe omume ndi a-egosi na Chineke adighi anabata ajọ omume, nnupụisi ma ọ bụ mmehie, ọ ga-emekwa ihe megide ndi na-eme otú ahụ, ma ọ bughị mgbe nile ozugbo.

Site n'aka Adam na Iva site n'aka Judas, onye raara Jizọs nye, mmehie meriri otú ọ na-adị taa. Pọl site na Mmụọ Nsọ si "Mmadụ nile emehiewo, ha adighi erukwa otuto Chineke" ... "N'ihina ụgwọ ọrụ nke mmehie bụ ọnwụ, ma onyinye nke Chineke bụ ndụ ebighi ebi n'ime Kraịst Jizọs Onyenwe anyi. (Ndi Rom 3:23; 6:23)

"N'ihina Chineke huru ụwa n'anya otu a na o nyere Okpara ọ muru naani ya, ka onye ọ bụla nke kwere na ya wee ghara ịla n'iyi kama ka o nwee ndụ ebighi ebi."(Jón 3:16)

"Onyenwe anyi adighi egbu oge n'imezu nkwa ya, di ka ụfọdu ndi na-aghota idi nwayọọ: Ọ na-enwere unu ndidi, n'achoghị ka onye ọ bụla laa n'iyi, kama ka mmadụ niile bja na ncheghari."(2 Pita 3:9)

Ajụjụ

1. N'izo aka Setan, ụmụ nwanjị ga-egwepia isi ya.
Eziokwu ____ Ụgha ____
2. Ọ bụrụ na i meghị ihe ziri ezi, mmehie dij.
Eziokwu ____ Ụgha ____
3. Mmehie na-esite n'obi mmadụ.
Eziokwu ____ Ụgha ____
4. Chineke na-anụ mkpu mmadụ na-eti megide ihe ọjọọ.
Eziokwu ____ Ụgha ____
5. Mmadụ niile na-emehie.
Eziokwu ____ Ụgha ____

Isi nke 2

Onyinye Chineke -Jizọs, Onye

Nkwa gbasara onyinye Chineke

Enwere ọtụtụ amụma gbasara Jizọs na agba ochie mana kedu ihe nwere ike ime naanị amụma iri abụọ na ise gbasara onye a ga-amụ mgbe ọtụtụ afọ gachara na ibu amụma ndị a mezuru? Dr. Hawley O. Taylor enyewo azịza nke a: “Banyere ihe omume ndị a e buru n’amụma maka Mesaja nke Israel nke gaje ịbịa, ọ bụrụ na ohere inwe ihe ịga nke ọma bụ ọbuna n’ihe banyere nke ọ bụla, ya bụ p (ihe puru omume) hà nhata n’ọnọdụ ọ bụla, mgbe ahụ, ohere n’ozuzu na ihe omume nile ga-ahụ mmezu ha n’otu onye ga-abụ p n’otu nhata (1/2) (33 nde, ebe n’otu nhata 25) n’ime ihe ndị a nile e buru n’amụma na-emezu ma ọ bụrụ na ha bụ nanị ịkọ nkọ eziokwu ga-abụ pn nhata (1/5) ma ọ bụ otu ohere n’ime otu puku trillion ma ọ bụrụ n’otu nhata 25. (Modern Science and Christian Faith, p. 178) Ọ bụrụgodị na e wepụrụ amụma banyere ọmụmụ nwa agboghọ na-amaghị nwoke, ọbụ ọgụgụ ahụ ka dij ukwu n’ike n’ike iche na nke a mere n’amaghị ama site na amụma iri abụọ na ise nke Kraịst, na amụma Ndị Kraịst. 179-183.

- a. Mgbe Adam na Iv nupụrụ Chineke isi, Chineke gwara Setan, sị: “M ga-etinyekwa iro n’etiti gị na nwanjị ahụ, na n’etiti ụmụ gị na ụmụ ya; ọ ga-egwepia gị isi, ị ga-akukwa ikiri ụkwụ ya.” (Jen 3:15)
- b. Ọtụtụ afọ ka iju mmiri ahụ gasiri, Chineke kpọrọ Ebreham ka ọ hapụ Ua nke ndị Kaldia gaa n’ala Kenan na-asị “M ga-eme gị ka ị ghọọ mba ukwu, m ga-agozikwa gị;... a ga-agozikwa ndị niile dij n’ụwa site n’aka gị.” (Jen. 12:2-3) E mesịa, Chineke kwere ma Aizik na Jekob otu nkwa ahụ.

Amụma ndị gbasara onyinye Chineke

Ụfọdụ Amụma Pụrụ Iche

- a. Daniel na-akwara nrọ Eze Nebukadneza nke ihe oyiyi ọla edo, ọlaọcha, ígwè na ụrọ kwuru - "N'ụbọchị ndị eze ahụ, Chineke nke eluigwe ga-eme ka otu alaeze bilie nke a na-agaghị ebibi ebibi." (Daniel 2: 44)
- b. Aisaia we si, Biko, nuru, unu ulo Devid, ọ bughị nbibi nke madu? Ụnu gānwa kwa ntachi-obi nke Chinekem? (Aịza. 7:13-14.)
- c. *"Chineke zipurụ mmụọ ozi Gabriel ka ọ gaa Nazaret, bụ obodo dị na Galili, ka ọ gaa jekuru nwa agboghọ na-amaghị nwoke nke kwere nkwa ilụ nwoke aha ya bụ Josef, onye sitere n'eriri Devid, aha nwa agboghọ ahụ na-amaghị nwoke aha ya bụ Meri."*(Luk 1:26-28; 35)
- d. *"Mmụọ ozi ahụ zara, si, Mmụọ Nsọ ga-abiakwasị gi, ike nke Onye kachasị ihe nile elu ga-ekpuchikwa gi: ya mere, Onye Nsọ ahụ a ga-amụ ga-akpọ Ọkpara Chineke."*
... *nwa nwa agboghọ di ime Immanuel``*(Matiu 1:23)
- e. Chineke kpọsara (Meri na Josef) tupu a mụọ Jizọs na a ga-akpọ ya "Ọkpara nke Onye Kasị Elu." (Luk 1:32)

Chineke kpachaara anya mee onwe ya ihe efu nke ọdịdị dị nsọ ya, hapụ eluigwe, ghọ anụ arụ ma biri n'etiti ihe ndị o kere.

Omumu Jisos

"Ekwere nne ya Meri nkwa na Josef ga-alụ ya, ma tupu ha ezukọta, achọputara na ọ dị ime site na Mmụọ Nsọ: n'ihu na Josef di ya bụ onye ezi omume, ọ chọghịkwa imechu ya ihu n'ihu ọha, o bu n'obi igba ya nwayọọ nwayọọ, ma mgbe ọ tūlechara ihe a, mmụọ ozi nke Onyenwe anyị pụtara n'ihu ya na nrọ, si:Josef, nwa Devid, atula egwu ikporo Meri laa ka ọ buru nwunye gi, n'ihu na ihe a turu ime n'ime ya sitere na Mmụọ Nsọ. Ọ ga-amukwa nwa nwoke, i ga-agukwa ya Jizos, n'ihu na ọ ga-azoputa ndi ya na mmehie ha." (Matiu 1:18-21)

"Ihe ndi a niile mere iji mezuo ihe Onyenwe anyi kwuru site n'onu onye amuma, si: 'Nwa agboghọ na-amaghị nwoke ga-adị ime, mụọ nwa nwoke, ha ga-akpọkwa ya Immanuel, nke pụtara, Chineke nonyeere anyi.'" (Matiu 1:23)

Nkegburugburu ebe a mụrụ Jizos bụ obodo mechiri emechi, ndi na-ewere onwe ha ka ndi ozo niile. Ha bu ndi Juu ma nwee nnukwu nganga n'ibu umu Abraham, ndi Chineke hoputara. Abraham bu nna-ayi (Jon 8:38). Ha kporo ndi Sameria asi nke ukwu n'ihu na ha lere ha anya di ka okara umu, ndi Juu bu ndi gbahapuru Iwu Mozis n'oge ndoro n'agha na Babilon. Ikposi ha di ukwu, ha ga-esi n'uzo ha puo ka ha ghara ibanye n'ala ndi Sameria. Ndi Rom bi na-adikwa iche, onye Juu o bu nke so "ndi ahụ bi" na-akporita bukwa "onye mmehie; dika Matiu, onye onautu.

Ha na-akwadokwa iwu ruo n'okwa kachasi elu. Ha jide n'aka na ha mezuru ihe e dere n'iwu ahụ, ọ bughị ebumnobi ya, iji nweta nkwa Chineke. Dị ka ihe atụ, Mozis chọrọ ka ha nye otu ụzọ n'ụzọ iri na otu ụzọ n'ụzọ iri. Iji jide n'aka na ha nyere otu ụzọ n'ụzọ iri ma ọ bughị ọzọ, ha gurụ mkpụrụ osisi iji nye otu ụzọ n'ụzọ iri na naanị otu ụzọ n'ụzọ iri.

Ndị Rom chọrọ ka ndị Juu buru ibu otu maij. Ya mere, ndị Juu na-etinye ihe nrịbama iji jide n'aka na ha agakwaghị ebe dị anya. Cheta na Jizọs kwuru na ọ bụrụ na mmadụ amanye gị iga otu maij; soro ya abụọ gawa. (Matiu 5:41)

N'ime omenala a ka Mesaja ahụ, Onye E Tere Mmanụ, Kraịst ahụ b́jara. Ndị Juu kweere na mgbe ọ b́jara, eweghachi alaeze Izrel nke elu ala 'n'ikike na nsọpụrụ Chineke' nyere ya. Mesaja ha ga-abụ Eze ndị Juu ma ch́ja dị ka Devid.

Ihe Ndị Odee Narị Afọ Mbụ Kwuru

Jizọs

"Nna nke ziterem onwe-ya ́aworo àmà bayerem: ọ dighi ḿbe unu nānughi olu-Ya, unu ahughi kwa udi-Ya, okwu-Ya adighi-ebi kwa nime unu;(Jọn 5:37-39)

Pita onyeozị

Ndị Kraịst na-eyi aha Kraịst n'ihị na Kraịst b́ Onyenwe ha, Onye Ozizi, Nduzi, Onye Nzọpụta, Onye Mgbapụta, Nlereanya, Onyeisi Nchụàjà, Olileanya, Àjà maka mmehie na ọtụtụ ihe ndị ọzọ. Ntọala siri ike maka okwukwe anyị b́ eziokwu nke nkwuputa Pita - "Ị b́ Kraịst ahụ, Ọkpara nke Chineke dị ndụ." (Matiu 16:16) Jizọs dị adi, Baịb́l b́kwa eziokwu. Naanị ihe e kwesiri jma banyere Jizọs dị na Baịb́l. Akụkọ nile nke mmadụ na-agbakwasị Ya gburugburu. Jizọs b́ isi ihe nkiri mmadụ. Ọ bughị ihe ijuanya na e kewara akụkọ ihe mere eme nke ụwa ụzọ abụọ: tupu Kraịst (BC) na mgbe Kraịst (AD).

Onyeozị Jọn

"Na mbu ka Okwu ahu diri, Okwu ahu na Chineke dikwara, Okwu ahu buru kwa Chineke, Ya na Chineke diri na mbu. Ekèrè ihe nile site na ya, ekèghi ihe obula e rere ma asi ya, ndu di kwa nime ya, na ndu ahu bu ihè nke madu. Ihè ahụ b́jara naanị ka ọ b́rụ ihe àmà nke ihè ahụ nke na-enye mmadụ ọ b́la na-ab́ja n'ụwa, ọ b́ ezie na e mere ụwa site n'aka ya, ụwa amataghị ya.(Jọn 1:1-13)

"Ihe a niile mere onye ọ b́la onye kwere na aha ya, o nyere ikike jmu ụmu Chineke - mkpebi nke mmadụ ma ọ b́ uche mmadụ, ma ọ b́ nke Chineke."(Jọn 1:12-13)

"Okwu ahu we ghọ anu-aru, we biri n'etiti ayi: ayi ahuwo ebube-Ya, ebube nke otù Onye ahu, Onye siri na Nna-Ya bia, juputara n'amara na ezi-okwu.(Jọn 1:14)

Jọn Onye Na-eme Baptizim

"Ọ(Jon) tie nkpu, si, Onye a bu Onye M'kwuru okwu bayere Ya, si, Onye nābia n'azum aghowo Onye kacham elu, n'ih na Ọ buri Onye mbu. Site na njuputa nke amara-Ya, ayi nile natara n'otù n'otù n'otù n'otù n'otù. N'ih na esitere n'aka Moses nye iwu ahu; amara na ezi-okwu sitere na Jisus Kraist bia. Ọ dighi onye ọ bula huworo Chineke, ma-ọbughi Chineke Nke bu nání Ya, Onye nọ n'akuku Nna-Ya, mere ka amara Ya. (Jon 1:15-18)

"N'echi ya John(Jon Baptist) huru Jizos ka ọ na-abiakwute ya, o wee si: 'Lee! Nwa Aturu Chineke nke na-ebupu mmehie nke uwa!'" (Jon 1:29-30)

Onye Ọchichi Rom, bu Pailat

Pailat we ba n'ulo uku, kpọ Jisus, si ya, Gi onwe-gi bu eze ndi-Ju? Jizos juru, si, 'Nke ahụ ọ bu echiche gi, ka ndi ọzọ gwara gi banyere m?' 'Abụ m onye Juu?' Pailat we za, si, Ọ bu ndi-gi na ndi-isi-nchu-àjà nyeworo gi nye n'akam. Jisus siri, Ala-ezem esiteghi n'uwa nka, ndi-orum gālu ọlu ka ndi-Ju ghara ijidem: ma uhu a ala-ezem si n'ebe ọzọ. 'I bu eze!' Jisus zara, si, I ziri ezi n'ikwu na Mu onwem bu eze; 'Gini bu eziokwu?' Pailat juru."(Jon 18:33-38)

Ndi Juu siri onwu

"Anyi nwere iwu, di ka iwu ahụ si di, ọ ghaghị inwu, n'ih na o kwuru na ya bu Ọkpara Chineke.' Ma mbe Pailat nuru ya, ọ tua egwu kari, o we laghachi n'ulo uku Chineke, si, Ọle ebe i si bia? ọ juru Jizos, ma Jizos azaghị ya, 'I na-ajụ igwa m okwu?' Pailat we si, Ụnu amaghi na m'nwere ike itohapu gi ma-ọbu ikpogide gi n'obe? Jizos zara, si, 'I gaghi enwe ike n'ebe m nọ ma ọ buru na e siteghi n'elu nye gi ya, ya mere onye ahụ nke rara m n'aka gi nwere mmehie di ukwuu.(Jon 19:7-11)

Ekpere Jizos

"Jizos legidere anya n'eluigwe ma kpee ekpereNna; oge eruola. Nye Ọkpara gi otuto, ka Ọkpara gi wee nye gi otuto. N'ih na I nyere Ya ikike n'ebe madu nile nọ, ka O we nye ndi nile I nyeworo Ya ndu ebighi-ebi. Ma nka bu ndu ebighi-ebi: ka ha we mara Gi, Nke nani Gi bu ezi Chineke, mara kwa Jisus Kraist Onye I zitere. M'wetara gi otuto n'elu uwa site n'imezu ọlu I nyeworom ka M'lu. Ma uhu a, Nna, nyem otuto n'iru Gi site n'ebube nke M'nwere n'ebe I nọ mbe uwa akadighi.(Jon 17:1-5)

Onaozi ahụ siri Phillip

O we za, si, 'Ekwere m na Jizos Kraist bu Ọkpara Chineke.'" (Ọru 8:37)

Thallus

Matiu kwuru, si: "Ha kpogidere ya n'obe... ma nodu ala, na-eche ya nche n'ebe ahụ... site n'awa nke isii ruo n'awa nke itoolu ọchichiri gbara n'ala ahụ dum." (Matiu 27:35-36; 45-46)

Mak si otu a kwuo, si: "N'oge awa nke isii, ọchichiri gbara n'ala ahụ dum ruo n'awa nke itoolu." (Mak 15:33)

Julius Africanus, Onye Kraịst na-edede akụkọ ihe mere eme nke narị afọ nke abụọ, hotara Thallus, onye ọkọ akụkọ ihe mere eme nke a mụrụ onye Sameria nke biri ma rụọ ọrụ na Rom n'ihe dị ka AD 52. 1 "Thallus, n'akwụkwọ nke atọ nke akụkọ ihe mere eme ya, kọwara ọchịchiri a dị ka chi jiri n'ehihie." Africanus kwuru ihe na-emegide ya n'akụkọ ahụ na-arụ ụka na chi jiri n'ehihie apụghị ime n'oge ọnwá zuru ezu, dị ka o mere mgbe Jizọs nwurụ n'oge Ememe Ngabiga. Ike nke izo aka na Thallus bụ na a maara ọndụ nke ọnwụ Jizọs n'Obodo Imperial dị ka n'etiti narị afọ mbụ. Eziokwu nke mkpogidere Jizọs n'obe ga-aburiri nke a mara nke ọma n'oge ahụ, ruo n'ókè ndị na-ekweghị ekwe dị ka Thallus chere na ọ dị mkpa ikpọwa okwu nke ọchịchiri ahụ dị ka ihe okike. ... N'ụzọ na-eju anya, mgbalị Thallus emewo ka ọ buru isi ihe àmà nke akụkọ ihe mere eme maka Jizọs na n'ihie na ihe ndekọ Mak kwuru banyere ọchịchiri ahụ n'oge ọnwụ ya bụ a pụrụ idabere na ya." 2

Mara Bar-Serapion

"Otu ihe odide dị n'Ebe Ndebe Ihe Ochie nke Britain dekwabara ihe odide nke akwụkwọ ozi onye Siria aha ya bụ Mara Bar-Serapion zigaara nwa ya nwoke. Nna ahụ kọwara nzuzu nke ikpagbu ndị amamihe dị ka Socrates, Pythagoras, na eze ndị Juu maara ihe, bụ nke ihe e kwuru n'ebe ahụ n'ụzọ doro anya na-egosi na ọ bụ Jizọs." 'Olee uru ndị Atens nwetara site n'itinye Socrates n'ihie otiti na ikpe ọnwụ dakwasiri ha? Samos na-enweta ihe na-ere ọkụ pythagoras? N'oge na-agba ájá kpuchie ala ha. Olee uru ndị Juu na-erite n'ibu eze ha? Ọ bụ mgbe ahụ mgbe nke ahụ mechara ka alaeze ha kpochapụ. Chineke weputara ndi amamihe atọ a: ndi Atens nwurụ agụ; Ha wutere ndi Sameria ahụ ruo oké osimiri; Ndi Juu, o bibiri ma chụpụ ha n'ala ha, biekwa mbadamba. ... Eze maara ihe adighi anwu di mma; o biri na ozizi nke O nyeworo.'" 3

Cornelius Tacitus

Otu ọkọ akụkọ ihe mere eme Rom nke dirị ndụ malite n'ihe dị ka AD 50 ruo AD 100 dere banyere ọkụ Nero. "N'ihie ya, iji kpochapụ akụkọ ahụ, Nero kwadoro ikpe omuma ahụ ma mebie otù ndi a kporo asi maka ihe aru ha, ndi oha mmadu na-akpo Ndi Kraist. Kraist, bu onye aha ya sitere, tara ahuhu di ukwu n'oge ochichi Tajbiriş site n'aka otu n'ime ndi na-achi anyi, bu Pontios Pilatos." 4

Plinius Sekundus

Otu onye ọchichi Rom na AD 112 degaara Emperor Trajan akwụkwọ ozi "Ha [Ndi Kraist] na-enwekarị nzukọ n'otu ubochi a kapiri ọnu tupu ihè ahụ di, mgbe ha na-abu abụ nye Kraist di ka Chineke ma kee onwe ha iyi na ha agaghị eme ajo omume o bula ... mgbe nke ahụ gasiri, o bu omenala ha ikewapu, wee zukota ozọ iji rie nri, kama nri nke udi nkiti." 5

Seutonius

Otu onye na-edede akụkọ na onye ọrụ ulokpe nke Imperial House n'oge ọchichi Hadrian dere banyere AD 120 na Ndu Claudius. "Ka ndi Juu na-emeghari anya mgbe niile na Christ, o (Claudius) na-ekwuputa otu ihe mere Akwio maka Aquila na Prisila (Oru Kraist kwuru. Ozokwa, kpoturụ aha

Kraịst n'akụkọ ihe mere eme ka a na-ahụ n'akwụkwọ ndị ọzọ nke Akwụkwọ Nsọ." 7

Flavius Josephus

Josephus nwere nlebanya na-adọrọ mmasị. "E Ɔ gyaá n'ihe dika oge a, bú nwoke mara ihe, ma ọ buru na ayi akpọ Ya nwoke: n'ih na ọ bu onye nēme ihe-ebube, onye-ozizí nke madu nānara ezi-okwu n'òhù. O we meriri ọtutu ndi-Ju na kwa ọtutu ndi-Grik. Nwoke a bu Mezaya. Ma m̀pe Pailat mara Ya ikpe n'obe n'aka ndi-isi-ayi, ndi huru Ya n'anya site na m̀pe mbu, o we ghara idi ndu ọzọ n'ubochi nke-atọ. buru amuma ma kwuo ọtutu ihe ndi ọzọ magburu onwe ha banyere ya. 8

Ndi ode akwụkwọ Juu na ndi Jentail mbu

Okwu na-esonu sitere na FF Bruce na-achikota nke a nke oma. "Ihe ọ bula ọzọ a puru iche n'ihe amà sitere n'aka ndi ode akwụkwọ ndi Juu na ndi Jentail oge ochie . . . na-egosi ma ọ dighi ihe ọzọ, maka ndi na-aju igba akaebe nke ihe odide Ndi Kraịst, akụkọ ihe mere eme nke Jisọs n'onwe ya. Ọ bughindi okọ akụkọ ihe mere eme bú ndi na-agbasa echiche 'Kraịst-akụkọ ifo'." 9

Ihe odide ala ala peeji

1. FF Bruce, Akwụkwọ Agba Ọhuru, Eerdmens, p. 113.
2. Edward C. Wharton, Christianity: A Clear Case of History Howard p. 7.
3. British Museum Syriac Mss., FF Bruce, Jesus na Christian Origins N'èzi Agba Ọhuru, p. 31.
4. Akụkọ-ndekota na Akụkọ Nile, 15:44 . Site na Britannica Great Books, Vol. 15, p. 168.
5. Ezi, 10:96 .
6. Ndu Klodios, 25:4
7. Edward C. Wharton, Christianity: A Clear Case of History, Howard p. 11.
8. Ihe ochie, 18,3. 3.
9. FF Bruce, Akwụkwọ Agba Ọhuru. P. 119. Edward C. Wharton hotara n'akwụkwọ ya Christianity: A Clear Case of History.

Okwu na omume gbasara onyinye Chineke

Mgbe e mere Jisọs baptizim, Jon mere baptizim n'Osimiri Jodan, eluigwe meghere: "Mmuo Nso wee dakwasị ya n'udj nduru, olu wee si n'eluigwe bia, nke siri, 'I bu Okpara m m huru n'anya, ihe Gi na-atọ m utọ nke ukwu.'" (Luk 3:22)

Ekwensu siri ya: "Ọ buru na i bu Okpara Chineke, nye nkume a iwu ka ọ ghọọ achicha." (Luk 4:3)

"N'ubochi ndi ahụ, Jon Onye Na-eme Baptizim bjara, na-ekwusa ozi oma n'ozara Judia, na-asị, Chegharjanu, n'ih na alaeze eluigwe di nso. Nka bu onye ekwuru okwu bayere Ya site n'onu Aisaia onye-amuma;(Matiu 3:1-3)

Jon huru Jisọs ka ọ na-abjkwute ya wee si: "Lee Nwa-aturu Chineke, Onye na-ebupu mmehie

nke ụwa!" (Jọn 1:29-30)

"Ozugbo e mere Jizọs baptizim, o si na mmiri ahụ rịgoro, n'otu oge ahụ e meghere eluigwe, o wee hụ mmụọ Chineke ka ọ na-efedata dị ka nduru, na-enwukwa n'ahụ ya, otu olu sikwa n'eluigwe kwuo, si, 'Onye a bụ Ọkpara m, onye m hụrụ n'anya, ihe ya dị m ezi mma.(Matiu 3:16-17)

"Onye ọnwụnwụ ahụ (Setan) bjakwutere ya wee si, Ọ bụrụ na ị bụ Ọkpara Chineke, gwa nkume ndị a ka ha ghọọ achicha." (Matt 4:3)

Nwanyị ahụ (nwanyị Sameria) we si, Amawom na Mesaia nābia, m̀be ọ gābia, Ọ gākọwa kwa ayi ihe nile. Jizọs wee si: 'Mụ onwe m onye na-agwa unu okwu bụ ya.' (Jọn 4:25-26)

Ruo ọtụtụ afọ Jizọs kuziri dị ka onye nwere ikike na-akwado ozi ya site n'ọrụ ebube, ihe irịba ama na ihe ebube dị ka ime ka ndị ìsì hụ ụzọ, ndị ntị chiri inu ihe, ndị ngwụrọ na-eje ije na ikpólite ndị nwụrụ anwụ dighachi ndụ.

Jisus we si ndi nēso uzọ-Ya, Ma gi onwe-unu kwa? ọ juru, 'Ònye ka ị na-asị na m bụ?' Saimon Pita zara, si, Gi onwe-gi bu Kraist ahụ, Ọkpara nke Chineke di ndu. Jisus zara, si, Ngọzi nādiri gi, Saimon nwa Jona: n'ihì na ekpughere gi nka site n'aka madu, kama ọ bu Nnam Nke bi n'elu-igwe ekpughere gi. Ma asim unu na Gi onwe-gi bu Pita, n'elu nkume a, ka M'gēwu kwa nzukom, ma ọnu-uzọ-ama Hedis agaghi-meri ya. Aga m enye gi ọtughē-uzọ nile nke ala-eze elu-igwe; ihe ọ bụla ị ga-eke n'elu ụwa, a ga-eke ya n'eluigwe, ihe ọ bụla ị ga-atọpukwa n'ụwa ka a ga-atọpụ n'eluigwe.'"(Matiu 16:15-19)

Ikwu: "N'elu nkume a" - eziokwu na Jizọs bụ na ọ bụ Ọkpara Chineke bụ ntọala nke "My Church." "Hades" bụ ebe obibi nwa oge nke mkpụrụ obi nke ndị nwụrụ anwụ. Ọnwụ agaghị emerị Nzukọ-nsọ Kraist.

Ọ kwukwara kpomkwem banyere oge Alaeze Ya ga-abia n'ihì na "ọ sịrị ha, 'N'ezie, ana m asị unu, ụfọdụ ndị guzo n'ebe a agaghị edetụ ọnwụ ire tupu ha ahụ alaeze Chineke ka ọ ga-abia n'ike." (Mak 9:1) Ọ bụ ya mere o ji kwuo otú ahụ.

Ikwu: Kraist ga na-eguzobe chọchị ya n'oge ụfọdụ ndị na-ege ya ntị dị ndụ. O wee kpachaara anya nye ndụ ya dị ka àjà mmehie, àjà, iji kpuchie mmehie nke mmadụ site n'ikwe ka ọchịchị ndị Rom kpogidere ya n'obe. Ha liri ya n'ili dị nchebe nke nwere ndị nche iji gbochie izu ohi anụ ahụ ya. Ma Chineke, Nna, mere ka o bilie n'ụbọchị nke atọ tutu aru ya ree, na-emerị ọnwụ na ili.

"N'ihē dị ka oge awa nke itoolu Jizọs tiri mkpu n'oké olu, si: 'Eloi, Eloi, lama sabaktani?' - nke

pụtara, 'Chineke m, Chineke m, gịnị mere i ji gbahapụ m?' Ma m̀be ufọdu nime ndi guzoro n'ebe ahu nuru nka, ha we si, Ọ nākpọ Elaija. Ngwa ngwa, otù onye nime ha ̀ba ọsọ, weta sponge, were manya-vine ̀bara uka, tukwasi ya n'osisi, were ya nye Jisus ka ọ ñua. Ma m̀be Jisus tisiri nkpu ọzọ n'oké olu, o we kubie ume.(Matiu 27:46-50)

Ndi nēso uzọ-Ya we nọ kwa n'ulo ọzọ, Tomas nọye-kwa-ra ha: ọ bu ezie na akpọchiri uzọ, Jisus bia, guzo n'etiti ha, si, Udo diri unu. O we si Tomas, Setipu aka-gi n'ebe a; Thomas wee si ya, 'Onyenwe m na Chineke m!'(Jọn 20:26-28)

Ihe dị ka ụbọchị iri anọ ka nke ahụ gasịrị, ndị ozi gbara akaebe banyere nloghachi ya n'eluigwe. E zitere Mụọ Nsọ ka o duzie ha n'ikwusa ozi ọma na idekọ Ozioma, ike nke Chineke na nzọpụta. Na mby, ọtụtụ ndị Juu na mgbe e mesiri ọtụtụ ndị Jentail kwetara na Jizos bụ Chineke, Kraịst (Onye E Tere Mmanụ). Ọtụtụ ndị akaebe nọ na Judia, Galili na Sameria ndị diri ndụ mgbe Ọ diri ndụ ma na-ezi ihe, gbara ama maka ọbịbịa ya na ndụ (mbilite n'ọnwụ) na nloghachi Ya n'Eluigwe (nrigoro).

Ntọala nke "Ụka m"

"Ọ bụ n'aha Jizos Kraịst onye Nazaret, onye unu kpogidere n'obe ma Chineke mere ka o si na ndị nwurụ anwụ bilie, ka nwoke a guzoro n'ihu unu gwọọ ya. Nzọpụta adighikwa n'aka onye ọ bụla ọzọ, n'ihu na ọ dighi aha ọzọ di n'okpuru eluigwe nke e nyere mmadụ nke a ga-eji zọpụta anyi."(Orụ 4:10-12)

"WHO(Jizos onye Nazaret), ebe ọ bụ na Chineke n'onwe ya, o cheghị na mmadụ na Chineke hà bụ ihe a ga-anakwere, kama o mere onwe ya ihe ọ bụla, na-ewere ọdịdị nke ohu, ebe e mere ya n'oyiyi mmadụ." (Ndi Filipai 2:6-7)

Ikwu: Chineke, Ọkpara, họrọ ighọ anụ ahụ nke anụ ahụ n'ụdị Jizos ibi n'etiti ụmụ mmadụ ma chere ọnwụnwụ, ọnwụnwụ na iju site n'aka ndị o kere. A tulerere isiokwu a n'akwụkwọ Nwoke ahụ Bụ Chineke site na Biputa Bible Way.

Kraịst bụ ntọala nke ụka. Ndi Efesos 2:20: "Ebe e wukwasiri ha n'elu ntọala nke ndiozi na ndi amuma, Kraịst Jisos n'onwe ya bukwa nkume isi nkuku"; 1 Ndi Korint 3:11: "N'ihu na ọ dighi onye puru ito ntọala ọzọ ma e wezuga nke ahụ e toro ato, nke bu Jisos Kraịst" na 2 Timoti 2:19: "Otú o sina di, ntọala siri ike nke Chineke na-eguzosi ike, na-eji akara a, Onyenwe anyi maara ndi nke Ya."

"Ana m ekpe ekpere ka anya nke obi unu nwuo, ka unu wee mara ihe bu olileanya nke ọkpukpo ya, gini bu akụ nke ebube nke ihe nketa ya n'ime ndi nsọ, na gini bu idi ukwu nke ike Ya n'ebe anyi nọ bu ndi kwere ekwe. na aha ọ bụla nke a kpọrọ aha, ọ bughị nanị n'oge a, kamakwa n'ime nke gaje ibia—oge ebighi ebi—O wee debe ihe nile n'okpuru ụkwụ Ya, ma nye Ya ibụ onyeisi nke

ihe nile nye nzuko-nsọ, nke bụ ahụ Ya, uju nke Onye ahụ na-emejuputa ihe nile n'ime ihe nile.(Ndi Efesos 1:18-23)

Mgbe Jizos rigoro n'eluigwe, ndiozi ahụ laghachiri Jeruselem di ka o nyere ha n'iwu. Otutu ndi Juu gbakotara na Jeruselem n'ihi na o bu Pentikost. "Mgbe ubochi Pentikost biakwara, ha niile nokoro n'otu ebe, na mberede, oké uzụ si n'eluigwe bia, o wee juputa n'ulo ahụ dum ebe ha noduru ala. (Oru 2:1-4)

Uda nke oké ifufe mere ka oké igwè mmadu biakwute ndiozi ahụ gbakotara. Pita na ndiozi ndi ozọ ji ohere ahụ chetara ha ihe ha na ndi ndú okpukpe ha meworo, na-ekwu, si: "Ya mere, ka obi sie Izrel dum obi ike na nke a bu: Chineke emewo Jizos a, onye unu kpogidere n'obe, buru Onyenwe anyi na Kraist. Mgbe ndi mmadu nuru nke a, o were ha n'obi, ha wee si Pita na ndiozi ndi ozọ, 'Umunna m, gini ka anyi ga-eme? Pita zara ya, si: 'Chegharianu ka e meekwa unu baptizim, onye o bua n'ime unu, n'aha Jizos Kraist, maka mgbaghara mmehie unu, unu ga-anatakwa onyinye nke mmuo nsọ maka unu na umu unu na ndi niile no n'ebe di anya (mmadu niile) bu ndi Jehova bu Chineke anyi ga-akpo.

Ikwu: "Rncheghari" abughị mmetuta nkiti; o nweghi ejighi n'aka nke onodu na mmetuta uche. O bughị mgbanwe di mfe na ihu igwe nke mkpuru obi. (Al Maxey na ntughari uche)

Ikwu:

E

"

« M##

« E M M MM Baptiz]. Baptism ekwesighi inwe

mgbagwoju anya na okwu Grik; *icheta*, nke putara ifesa, ma o bu jiri okwu Grik cheo putara iwusagafere.

"Jizos a bu nkume ahụ unu, bu ndi na-ewu ulo juru, nke ghorọ nkume isi nkuku: nzoputa adighikwa n'onye o bua ozọ, n'ihi na o dighi aha ozọ di n'okpuru eluigwe nke e nyere n'etiti mmadu, nke a ga-eji zoputa anyi."(Oru 4:11-12)

Otutu ndi Juu n'ubochi Pentikost, n'ighota onodu mmehie ha, tukwasị obi na Kraist site n'ikpoku Chineke ka o gbaghara ha site n'ibu ndi e mikpuru n'ime mmiri (baptizim) n'ime onwu Kraist mgbe Chineke kpolitere ha n'ili ha n'ime mmiri ma tinye ha n'ime ndi na-eso uzọ Ya wee si otu ahụ guzobe otu ya nke ndi mmehie gbaghaara, bu Nzuko-nsọ Ya.

"Ya mere, e mere ndi natara okwu ya baptizim, a tukwasikwara ihe di ka puku mkpuru obi ato n'ubochi ahụ: ha na-etinyekwa obi ha nile n'ozizi ndi ozi na inwe mkpakorita, n'inyawa achicha na n'ekpere."(Oru 2:41-42)

"Ma kwa ubochi, ha nogidere na-eji otu obi n'ulo nsọ, na-anyasa achicha site n'ulo ruo n'ulo, ha jikwa obi utọ na ezi obi na-eri nri ha, na-eto Chineke, na-enwekwa ihu oma n'ebe ndi mmadu niile no."(Oru 2:46-47)

Jems, na-agwa ndị nọ n'ime Kraịst okwu, kwuru, sị: "Onye a goziri agozị ka nwoke ahụ bụ nke na-anogidesi ike n'ọnwụnwụ, n'ihị na mgbe ọ nwapụtaworo ọnwụnwụ, ọ ga-anata okpueze nke ndụ nke Chineke kwere ndị hụrụ ya n'anya nkwa: mgbe a nwara ya, onye ọ bụla ekwesighị isi, 'Chineke na-anwa m. N'ihị na a pughị iji ihe ojoo nwaa Chineke, ma ọ bụ na-anwa onye ọ bụla; (Jems 1:12-15)

Ikwu: Ebe anyị maara na e nwere ihe ga-esi ná mmehie pụta, ọ dị mụ na gị mkpa ka a gbaghara anyị, gbaputa anyị, mee ka anyị dighachi ná mma, ma mee ka anyị na Chineke dighachi ná mma. A na-etinye ndị a gbaghaara n'Alaeze ahụ a na-ejighị aka mee. Mgbe a na-eme ka a dighachi ná mma na mmekọrịta Chineke, mmadụ aghaghị itolite n'oyiyi Chineke Ha nwere ná mmalite site n'ịmụ ozi Kraịst, bụ Bible.

"Onyenwe anyị adighị egbu oge n'imezu nkwa ya dị ka ụfọdụ ndị na-agụ onye na-adighị ngwa, kama ọ na-enwere unu ndidi, n'achoghị ka onye ọ bụla laa n'iyi, kama ka mmadụ nile ruo nchehari."(2 Pita 3:9)

"Mwute nke Chineke na-eweta nchehari nke na-eduba ná nzoputa, ọ dighikwa akwa ụta, ma mwute nke ụwa na-eweta ọnwụ."(2 Ndị Kọrint 7:10)

"N'ihị na anyị nile aghaghị iputa n'ihu oche ikpe Kraịst, ka onye ọ bụla wee nata ihe ruuru ya maka ihe ndị e mere mgbe ha nọ n'anụ ahụ, ma ọ bụ ihe oma ma ọ bụ ihe ojoo."(2 Ndị Kọrint 5:10)

"N'ihị na ọ bụrụ na, mgbe anyị bụ ndị iro Chineke, e mere anyị na Ya dị ná mma site n'ọnwụ Ọkpara ya, ghá uga mma karịa, azoputa anyị site zoputa g zop anyị nzo nzo anyị anyị anyị anyị d d d d d anyị nà ndụ anyị usoo."(Ndị Rom 5:10-11)

"Ya mere, ọ bụrụ na onye ọ bụla nọ na Kraịst, ọ bụ ihe e kere ọhụrụ; ihe ochie agawo, ihe ọhụrụ abjawo: ihe a niile sitere na Chineke, Onye mere ka anyị na Ya onwe ya dị ná mma site n'aka Kraịst ma nye anyị ozi nke ime ka anyị dighachi ná mma: na Chineke na-eme ka ya na ụwa dị ná mma n'ime Kraịst, ọ dighị agụta mmehie mmadụ megide ha. O nyewokwa anyị ozi nke ime udo."(2 Ndị Kọrint 5:17-19)

Ikwu: "Ihe e kere ọhụrụ" bụ ihe e kere eke ime mmụọ nke ndị mmehie gbaghaara mere ndị nchụjà ijere Chineke ozi." Ihe e kere eke mbụ, bụ mmadụ nke anụ ahụ, sitere n'ihē ndị dị n'ụwa e kere eke ọhụrụ a sitere n'amara Chineke, na okwukwe, ntụkwasi obi, na nrubeisi nke mmadụ.

"Agwawo m gị ihe ndị a, ka unu wee nwee udo n'ime m, n'ụwa a, unu ga-enwe nsogbu, ma nwee obi ike, emeriwu m ụwa." ... *"Mgbe Jizọs kwuchara ihe a, o lepuru anya n'eluigwe, kpee ekpere, sị: 'Nna, oge ahụ eruwo. Nye Ọkpara gị otuto, ka Ọkpara gị nye gị otuto. naanị ezi Chineke, na Jizọs Kraịst, onye I zitere."*(Jọn 16:33, 17:1-4)

Ebe Jizos bu onyinye Chineke nke ndu ebighi ebi, gini ka mmadu na-aghaghị ime iji nara onyinye a? N'ubochi Pentikost, ubochi iri anọ gachara Jizos loghachitere n'eluigwe, Pita zara ajụjụ a, ma wụkwasa mmụọ nsọ n'isi mmadu niile. "Chineke ekwewokwa ya nkwa na ya ga-atụkwasi otu n'ime umu ya n'ocheeze ya, n'ihu na o huru ihe di n'ihu, o kwuru okwu banyere mbilite n'onwu nke Kraist, na a hapukwaghi ya n'ili, ahụ ya ahughikwa ire ere. (Oru 2:30-33)

"Ya mere, ka obi sie Izrel dum obi ike banyere nke a: Chineke emewo Jizos a, onye unu kpogidere n'obe, buru Onyenwe anyi na Kraist. Mgbe ndi mmadu nuru nke a, o were ha n'obi, ha wee si Pita na ndiozi ndi ozo, 'Umunna m, gini ka anyi ga-eme? Pita zara ya, si, 'Chegharianu ka e meekwa unu baptizim, onye o bua n'ime unu, n'aha Jizos Kraist, maka mgbaghara mmehie." ... (Oru 2:36-38, 41)

Ha wee nyawaa achicha n'ulo ha, werekwa obi utu na ezi obi rie nri, na-eto Chineke, na-enwetakwa ihu oma nke ndi mmadu niile: Jehova na-atukwasikwara ndi a na-azoputa n'onu ogugu ha kwa ubochi."(Oru 2:46-47)

E nwere otutu ihe atu nke ndi ozo ndi nabatara Kraist site n'inwu n'ime mmehie, e lie ha (mikpu n'ime mmiri) n'ime onwu Kraist, ndi Chineke kpolitere di ka ndi mmuọ oheru, ma tinye n'ime ahụ Kraist na ná mmekorita ha na Chineke.

1. onaozi Etiopia - Oru Ndiozi 8
2. Ndi Sameria - Oru 8
3. Sol onye Tasos—Oru 9
4. Konilios - Oru Ndiozi 10
5. Ndi mmadu n'otutu obodo di na Filipaj, Efesos, Korint na Rom.

Ajuru

1. E nwere naanị otu amuma banyere Jizos.
Eziokwu ____ Ugha ____
2. Chineke kpachaara anya weputa onwe ya nke chi ka o buru mmadu wee biri n'etiti ihe ndi o kere.
Eziokwu ____ Ugha ____
3. E nweghi ndi oko akuko ihe mere eme na-abughị Ndi Kraist dere banyere Jizos.
Eziokwu ____ Ugha ____
4. Jon, Onye Baptizim, kwetara na Jizos bu Chineke nke puru iwepu mmehie mmadu.
Eziokwu ____ Ugha ____
5. Nto ala nke Nzuko-nsọ nke Kraist wuru bu
 - a. ____ Ndi Juu
 - b. ____ Pita
 - c. ____ Jizos dika Chineke n'anụ ahụ
 - d. ____ Ewubebeghi uka ya